16. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.

17. Шатіло В.А. Співвідношення функцій державного апарату та механізму державної влади. Вісник Академії адвокатури України. 2013. № 2 (27). С. 5–11.

18. Проневич О.С. Функції поліції (міліції): нормативно-доктринальна інтерпретація. Право і Безпека. 2010. № 4. С. 141–146.

19. Крищенко А.Є. Завдання та функції Національної поліції як учасника адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 2 (103). URL: http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/2360.

20. Волошенюк В.О. Європейський досвід запобігання вчинення правопорушень. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: тези доп. круглого столу (м. Харків, 27 жовт. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 228 с.

ЖУКОВ С. В.,
кандидат юридичних наук, докторант
(Міжрегіональна Академія управління персоналом)

УДК 342.98

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

У статті досліджуються проблеми підвищення ефективності системи адміністративно-правових актів, якими регулюються вимоги до доброчесності посадових осіб сектору безпеки і оборони України. Проаналізовано правові акти у вказаній сфері, акцентовано увагу на їх недоліках та шляхах подолання останніх.

Ключові слова: *доброчесність, адміністративно-правове забезпечення, адміністративно-правові акти, сектор безпеки і оборони, посадові особи.*

В статье исследуются проблемы повышения эффективности системы административно-правовых актов, которые регулируют требования к добропорядочности должностных лиц сектора безопасности и обороны Украины. Проанализированы правовые акты в указанной сфере, акцентировано внимание на их недостатках и путях преодоления последних.

Ключевые слова: *добропорядочность, административно-правовое обеспечение, административно-правовые акты, сектор безопасности и обороны, должностные лица.*

The article examines the problems of improving the efficiency of the system of administrative legal acts that regulate the requirements for the integrity of officials of the security and defense sector of Ukraine. Analyzed legal acts in this area, focused on their shortcomings and ways to overcome the latter.

Key words: *integrity, administrative and legal support, administrative and legal acts, security and defense sector, officials.*

Вступ. Однією з умов зміцнення правової демократичної держави, реалізації у суспільних відносинах принципу верховенства права, формування зрілого громадського суспільства є досконала система адміністративно-правового забезпечення доброчесності посадових осіб державних інституцій. Особливої важливості ці положення набувають в умовах гібридної війни, коли невідповідність посадових осіб етичним стандартам може бути використана у численних інформаційно-психологічних операціях, спрямованих на дискредитацію держави Україна як серед її громадян, так і на міжнародній арені. Вказане обумовлює актуальність дослідження особливостей адміністративно-правового забезпечення посадових осіб сектору безпеки і оборони. На жаль, попри дослідження етичних стандартів та їх правового відображення у роботах таких учених, як М.М. Бурбика, О.І. Величко, Д.І. Єрмаков, М.В. Косюта, Л.М. Москвич та інших, тема доброчесності посадових осіб сектору безпеки і оборони ще не набула достатнього висвітлення у теоретико-правових дослідженнях. Вказане свідчить про актуальність та важливість теми цієї статті.

Постановка завдання. Метою статті є визначення проблем, які впливають на підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення доброчесності посадових осіб сектору безпеки і оборони.

Результати дослідження. Результати соціологічних опитувань, здійснених протягом 2014–2018 років, свідчить, що органи, що входять до сектору безпеки і оборони України, характеризуються досить значною диференціацією довіри до них з боку населення. Зокрема, Збройні Сили України користуються в українському суспільстві більшою повагою, ніж правоохоронні органи, займаючи разом із церквою провідні позиції у рейтингу громадської довіри. Причиною такого явища став комплекс об'єктивних та суб'єктивних факторів, аналіз яких може бути темою окремого дослідження. Разом з тим слід сказати, що керівництво Збройних Сил України проводить постійну роботу, спрямовану на підтримання та розвиток указаних тенденцій. Так, 15 березня 2017 року Міністром оборони України було затверджено Кодекс доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України [1]. Указаним нормативно-правовим актом, положення якого базуються на нормах Конституції України [2], антикорупційного законодавства України, рекомендаціях Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції, ратифікованої Законом України № 251-V від 18.10.2006 року [3], інших документах Організації Об'єднаних Націй і Ради Європи, а також вимогах Закону України «Про державну службу» [4], Статутів Збройних Сил України та інших нормативно-правових актів, встановлено вимоги, яких рекомендовано дотримуватися під час виконання своїх службових обов'язків.

Аналіз вказаного Кодексу свідчить, що нормотворцем було зроблено спробу узагальнити стандарти професійної етики, що було спрямовано на досягнення триєдиної мети: 1) запобігти проявам корупції в оборонному секторі; 2) підвищити авторитет Збройних Сил України; 3) зміцнити репутацію військовослужбовців та цивільного персоналу Збройних Сил України.

Частина друга Кодексу доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, присвячена принципам доброчесної поведінки, до яких віднесено пріоритет службових інтересів; політичну нейтральність; неупередженість; компетентність і ефективність; прозорість; нерозголошення службової інформації (конфіденційність); утримання від виконання незаконних наказів (розпоряджень); корпоративність [1].

Якщо зіставити зміст указаних принципів і досягнення визначених вище цілей, можна побачити, що формулювання деяких із них навряд чи сприятиме досягненню таких цілей. Так, наприклад, принцип пріоритету службових інтересів передбачає виявлення абсолютної відданості державним інтересам країни, свідоме підпорядкування власних інтересів суспільним вимогам та державним пріоритетам, обов'язок старанно діяти виключно в ін-

тересах служби, забезпечувати найефективніше і вміле розпорядження військовим майном та коштами, за які військова (цивільна) посадова особа несе відповідальність [1]. На нашу думку, для повного усвідомлення військовими посадовими особами спрямованості своїх дій у даному формулюванні не вистачає врахування положень ст. 3 Конституції України [2], яка визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави.

Формулюючи зміст принципу прозорості, нормотворець подає його у надзвичайно вузькому розумінні – як обов'язок військової (цивільної) посадової особи не обмежувати доступ інших осіб до публічної інформації та не зловживати правом виконавця щодо надання грифу секретності, крім мотивованих обмежень, встановлених законодавством про державну таємницю [1]. Однак, окрім можливості обмежувати (чи не обмежувати) доступ до певних відомостей, законодавство України про доступ до публічної інформації містить надзвичайно широкий перелік дій, сукупність яких, власне, і утворює правовий механізм реалізації означеного інформаційного права. Зокрема, відповідно до положень ст.ст. 14, 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [5] розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати інформацію, передбачену цим та іншими законами; систематично вести облік документів, що знаходяться в їхньому володінні; вести облік запитів на інформацію; визначати спеціальні місця для роботи запитувачів із документами чи їх копіями, а також надавати право запитувачам робити виписки з них, фотографувати, копіювати, сканувати їх, записувати на будь-які носії інформації тощо; надавати та оприлюднювати достовірну, точну та повну інформацію, а також у разі потреби перевіряти правильність та об'єктивність наданої інформації і оновлювати оприлюднену інформацію; оприлюднювати інформацію про організаційну структуру, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності та фінансові ресурси (структуру та обсяг бюджетних коштів, порядок та механізм їх витрачання тощо); нормативно-правові акти, акти індивідуальної дії (крім внутрішньоорганізаційних), прийняті розпорядником, проекти рішень, що підлягають обговоренню, інформацію про нормативно-правові засади діяльності; порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності; перелік наборів даних, що оприлюднюються у формі відкритих даних; інформацію про механізми чи процедури, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень розпорядника інформації, і цей перелік можна ще продовжувати. Натомість, нормотворець з-поміж наведеного переліку наводить лише окремі його елементи, що може сприяти виникненню у військових посадових осіб хибного уявлення про неважливість виконання інших обов'язків в інформаційній сфері. До того ж варто зазначити, що підвищення рівня інформаційної культури посадових осіб сектору безпеки і оборони уявляється важливим фактором розвитку їх професійно важливих якостей, тут ми погоджуємося з думкою про те, що проблема підвищення рівня інформаційної культури в умовах збройного конфлікту має значення не лише для Збройних Сил України, а для всіх органів держави, персонал яких має володіти вміннями та навичками ефективного виконання своїх обов'язків за умов впливу деструктивної пропаганди [6, с. 119].

Крім того, покладаючи на військову (цивільну) посадову особу обов'язки у межах компетенції взаємодіяти з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та об'єднаннями громадян під час здійснення покладених на неї завдань і функцій, нормотворець залишає поза увагою велику кількість впливових міжнародних організацій (ООН, НАТО, ОБСЄ тощо), які є постійно й активно здійснюють співробітництво зі Збройними Силами України.

На нашу думку, урахування цих суперечностей у визначеннях принципів доброчесної поведінки військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, у Міністерстві оборони України та Збройних Силах Укра-

їни, дозволить досягти більшої відповідності поставлених у документі цілей і засобів їх досягнення, сприятиме збільшенню рівня доброчесності у воєнній сфері.

Висновки. На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що проблемами, які заважають досягти оптимального рівня ефективності посадових осіб сектору безпеки і оборони є недостатнє застосування комплексного підходу до створення адміністративно-правового забезпечення вказаних процесів. На жаль, процеси відомчої нормотворчості відрізняються певною автономністю, деякою неузгодженістю із системою правових актів держави, якими визначено низку прав та обов'язків посадових осіб у всіх сферах суспільних відносин (наприклад, як у Законі України «Про доступ до публічної інформації»). На нашу думку, для подолання цих негативних тенденцій доцільно активніше використовувати процеси громадського обговорення проектів підзаконних правових актів сектору безпеки і оборони, які стосуються взаємодії з населенням, стандартів діяльності військовослужбовців тощо. Як ми вважаємо, це дозволить знизити рівень ризиків у секторі безпеки і оборони внаслідок зниження впливу тенденцій правового нігілізму та сприятиме підвищенню довіри до органів та військових формувань, що входять до його структури.

Список використаних джерел:

1. Кодекс доброчесної поведінки та професійної етики військових посадових осіб, державних службовців та інших осіб, уповноважених на виконання функцій держави, в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України: затверджено Міністром оборони України 15 березня 2017 року. URL: http://www.mil.gov.ua/content/coruption/Codecs.pdf.

2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2006. №50. Ст. 496.

4. Про державну службу: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст.43.

5. Про доступ до публічної інформації: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст.314.

6. Інформаційна культура в Україні: правовий вимір: монографія / За ред. К. І. Бєлякова. Київ: Квіц, 2018. 168 с.